

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

В. І. ТРУБА

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ МАЙНОВИХ ПРАВ
УЧАСНИКІВ ЦИВІЛЬНОГО ОБОРОТУ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для підготовки до семінарських та практичних занять
здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»

Одеса

2021

Рекомендовано до друку:

Вченою Радою

економіко-правового факультету,

(протокол № 2 від «6» вересня 2021 р.)

Рецензенти:

Клейменова Світлана Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін.

Орлова Вікторія Володимирівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри соціології, філософії і права Одеського національного технологічного університету.

Труба В.І.

Проблеми захисту майнових прав учасників цивільного обороту: методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» / В. І. Труба / Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Одеса, 2021. 30 с.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тематичний план навчальної дисципліни.....	6
Зміст навчальної дисципліни	8
План семінарських та практичних занять.....	9
Питання до заліку з навчальної дисципліни.....	19
Рекомендована література.....	21

ВСТУП

Метою навчальної дисципліни – є вивчення та засвоєння аспірантами системи, принципів й методів правового регулювання основ здійснення та захисту майнових прав, а також формування наукового юридичного світогляду в області цивільного права, уміння аналізувати цивільно-правові стосунки, що виникають у зв'язку з цивільно-правовим захистом майнових прав учасників цивільного обороту.

Завданнями навчальної дисципліни – є засвоєння аспірантами основних понять щодо захисту майнових прав учасників цивільного обороту; створення наукових передумов здійснення аспірантами власного критичного аналізу щодо захисту майнових прав учасників цивільного обороту; виявлення місця і значення способів захисту майнових прав в системі цивільного права; критичний аналіз взаємодії теорії та практики.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни: цивільне право, конституційне право, господарське право, адміністративне право, кримінальне право.

Предмет навчальної дисципліни – відносини, що виникають між суб'єктами цивільного обороту з приводу захисту майнових прав.

Вимоги до знань і умінь:

а) знати: теоретичні основи інституту цивільно-правового захисту майнових прав суб'єктів цивільного обороту; сутність і особливості цивільно-правового захисту майнових прав суб'єктів цивільного обороту; способи цивільно-правового захисту майнових прав суб'єктів цивільного обороту; стан і перспективи розвитку інституту цивільно-правового захисту майнових прав суб'єктів цивільного обороту в Україні; сучасні проблеми в області цивільно-правового захисту майнових прав суб'єктів цивільного обороту.

б) уміти: користуватися специфічними методами, використовуваними в науці для вирішення професійних завдань в сфері цивільно-правового захисту майнових прав суб'єктів цивільного обороту; взаємодіяти з будь-

якими суб'єктами цивільно-правових відносин в сфері цивільно-правового захисту майнових прав суб'єктів цивільного обороту; систематизувати наукові знання в сфері цивільно-правового захисту майнових прав суб'єктів цивільного обороту; використовувати правові методи при вирішенні конфліктних ситуацій, пов'язаних з цивільно-правовим захистом майнових прав суб'єктів цивільного обороту; грамотно викладати в письмовій та усній формі юридичну позицію в процесі цивільно-правового захисту майнових прав суб'єктів цивільного обороту.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ЄКТС).

Форми контролю – поточний контроль, залік.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	НАЗВИ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ І ТЕМ	Види занять, години			
		Лекції	Сем. зан.	СРС	Разом
Змістовий модуль 1. Актуальні проблеми майнових прав у цивільному праві					
1.	Тема 1. Поняття і види майнових прав у теорії цивільного права	4	4	14	22
2.	Тема 2. Поняття, сутність та значення захисту майнових прав учасників цивільного обороту	4	2	16	22
	Разом за змістовим модулем 1	8	6	30	44
Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми захисту майнових прав учасників цивільного обороту					
3.	Тема 3. Проблеми захисту права власності учасників цивільного обороту	4	4	16	24
4.	Тема 4. Проблеми захисту майнових прав суб'єктів права інтелектуальної власності як учасників цивільного обороту	4	4	14	22
	Разом за змістовим модулем 2	8	8	30	46
	Контрольна робота		-	-	-
	Усього годин	16	14	60	90

Теми семінарських/практичних занять

№ з/п	НАЗВИ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ І ТЕМ	Види занять, години	
		Сем. зан.	Разом
1.	Тема 1. Поняття і види майнових прав у теорії цивільного права	4	4
2.	Тема 2. Поняття, сутність та значення захисту майнових прав учасників цивільного обороту	2	2
	Разом за змістовим модулем 1	6	6
3.	Тема 3. Проблеми захисту права власності учасників цивільного обороту	4	4
4.	Тема 4. Проблеми захисту майнових прав суб'єктів права інтелектуальної власності як учасників цивільного обороту	4	4
	Разом за змістовим модулем 2	8	8
	Усього годин	14	14

Самостійна робота

№ з/п	НАЗВА ТЕМИ	Кількість Годин
1	Тема 1. Поняття і види майнових прав у теорії цивільного права	14
2	Тема 2. Поняття, сутність та значення захисту майнових прав учасників цивільного обороту	16
3	Тема 3. Проблеми захисту права власності учасників цивільного обороту	16
4	Тема 4. Проблеми захисту майнових прав суб'єктів права інтелектуальної власності як учасників цивільного обороту	14
	Разом	60

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Актуальні проблеми майнових прав у цивільному праві (теми 1-2).

Тема 1. Поняття і види майнових прав у теорії цивільного права.

Майнові права в системі цивільного обороту. Види майнових прав. Система об'єктів цивільних прав учасників цивільного обороту. Місце майнових прав в системі об'єктів цивільних прав учасників цивільного обороту.

Тема 2. Поняття, сутність та значення захисту майнових прав учасників цивільного обороту.

Поняття захисту та права на захист. Способи, форми та порядок захисту майнових прав. Поняття, сутність та значення правового захисту майнових прав учасників цивільного обороту.

Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми захисту майнових прав учасників цивільного обороту (теми 3-4).

Тема 3. Проблеми захисту права власності учасників цивільного обороту.

Поняття та принципи захисту права власності. Речово-правові способи захисту права власності. Захист права власності у договірних зобов'язаннях. Способи захисту права власності у недоговірних зобов'язаннях.

Тема 4. Проблеми захисту майнових прав суб'єктів права інтелектуальної власності як учасників цивільного обороту.

Захист авторських прав суб'єктів права інтелектуальної власності. Захист патентних прав суб'єктів права інтелектуальної власності. Засоби індивідуалізації прав учасників цивільного обороту та проблеми їх захисту.

ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Поняття і види майнових прав у теорії цивільного права.

Практичне заняття

I. Теоретичні питання

1. Майнові права в системі цивільного обороту.
2. Види майнових прав.
3. Система об'єктів цивільних прав учасників цивільного обороту.
4. Місце майнових прав в системі об'єктів цивільних прав учасників цивільного обороту.

II. Підготуватися до тестування

Методичні рекомендації до вивчення теми

Починаючи вивчення теми «Поняття і види майнових прав у теорії цивільного права», аспіранти повинні усвідомлювати, що майнові права нині вільно обертаються в цивільному обороті й практично конкурують за поширеністю з іншими, традиційними, об'єктами цивільних правовідносин.

Слід зазначити, що оборот майнових прав привертає увагу сучасних правознавців, у працях яких розглядаються різноманітні аспекти цієї проблеми. Вони дискусуються в працях російських та українських цивілістів, як-от: В.А. Белова, І.А. Полуяхтова, Л.А. Чеговадзе, А.С. Яковлев, Ю.О. Гладь, О.С. Яворської, В.Л. Яроцького та інших вчених. Переважно, в цих роботах вивчаються проблеми цивільного обороту конкретних видів майнових прав: права вимоги, права оренди, цінних паперів тощо. Проте в юридичній літературі не відводиться окремої уваги теоретичному аналізу самої можливості виокремлення майнових прав як об'єктів та визначення факторів, які зумовлюють об'єктоздатність майнових прав, що є метою нашого дослідження. Можливість визнання майнових прав об'єктами в цивільно-правовій доктрині не є загально схваленою; дискусії стосовно цього точаться в науці навіть зараз, коли цей факт визнано на законодавчому рівні

Аспірантам слід звернути увагу на те, що майнові права вважаються самостійним і повноцінним об'єктом цивільних правовідносин; по-друге,

об'єктами цивільних прав вважаються виключно реальні блага (речі, гроші тощо), а права з їх числа виключаються; по-третє, майнові права не визнаються об'єктами цивільних правовідносин, але визнаються об'єктами цивільного обороту; по-четверте, властивість об'єктів цивільних правовідносин визнається не за всіма, а лише за окремими видами майнових прав – правом вимоги.

Також аспіранти повинні розуміти, що юридичне значення має, як правило, факт існування (чи відсутності) того чи іншого правовідношення. Віднесення «факту правовідношення» до елементів фактичного складу є доцільним, сумніви ж викликає лише надання йому значення самостійного юридичного факту. Насправді ж він є складовою фактичного складу й у сукупності з іншими фактами (правочин, стан тощо) призводитиме до виникнення цивільних прав та обов'язків.

Аспіранти повинні звернути увагу на те, що таке тлумачення цивільного обороту врешті призводить до помилкового, на нашу думку, висновку, що в цивільному обороті об'єкти знаходяться в статиці, а в динаміці перебувають самі суб'єкти. Це не відповідає самому етимологічному значенню терміну «оборот» (обмін). Але важливішим видається інше – у наведеному визначенні цивільний оборот визнано «оборотом об'єктів цивільних правовідносин». Важливо, що при цьому вчений зауважує, що об'єктом є «будь-яка субстанція, яка має юридичне значення і не співпадає з його суб'єктами, змістом, а також не входить до кола підстав його динаміки».

Аспіранти повинні усвідомлювати, що майнове суб'єктивне право є складовим елементом змісту майнового цивільного правовідношення. Тому всі майнові права мають прив'язку до відповідних благ майнового характеру (речей, коштів). Якщо зв'язок із реальним майновим благом є безпосереднім, то йдеться про суб'єктивне майнове право як елемент правовідношення. Якщо зв'язок є опосередкованим, – то йдеться про майнове право як об'єкт. Відтак, те правовідношення, в якому право виступатиме об'єктом, є зовнішнім стосовно того правовідношення, з якого це майнове право

походить. Майнові права можна відступити, продати, подарувати, передати під заставу, в довірче управління, вносити в якості інвестиції, в якості внеску до статутного капіталу товариства тощо. Внаслідок таких правочинів, як вважається, може утворюватися «право на право».

Аспіранти повинні звернути увагу на те, що об'єкти цивільних правовідносин майнові права підкоряються відповідному правовому режиму. Він полягає у встановлених законом правилах щодо порядку використання майнового права, способів та меж здійснення, способів передання, обсягу прав, які підлягають переданню, характеру прав, які передаються, форм та умов передання тощо. Це забезпечує можливість існування майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин. Відтак, постає питання, який саме правовий режим встановлено для майнових прав? З цього приводу також висловлюються протилежні підходи.

Підсумовуючи, варто зазначити, що майнове право, виступаючи в якості об'єкта цивільних правовідносин, перебуває у специфічних системних зв'язках кількох рівнів. По-перше, воно є елементом системи «цивільне правовідношення-1» в якості складової його змісту, в межах якого існує як певне повноваження (суб'єктивне право), встановлене щодо речі тощо, тобто іншого (реального блага) об'єкта цивільних прав (від якого походить і повністю залежить); ця складова змісту правовідношення об'єктивується, перетворюючись в об'єкт цивільних прав, внаслідок чого стає елементом системи «цивільне правовідношення-2» (зовнішнього) в якості об'єкта (відчуження, користування); це дозволяє виділяти його як елемент в системі об'єктів цивільних правовідносин.

Стосовно суб'єктивних майнових прав слід визнати наявність особливих статичних відносин абсолютного характеру, однією стороною в яких є уповноважена особа (правовласник), а іншою стороною – всі треті особи; відносні цивільні правовідносини виникають як наслідок динаміки абсолютних (статичних) без зміни об'єктів. Процес появи майнового права як об'єкта супроводжується складним зв'язком суб'єктів стосовно реально

існуючих матеріальних (чи нематеріальних) благ, а динаміка цих зв'язків слугує підставою виникнення майнового права як об'єкта. Для відповіді ж на питання про правовий режим майнових прав необхідно, по-перше, визначити основні юридичні ознаки майнових прав як об'єктів, по-друге, розглянути питання про співвідношення правових категорій «речі», «безтілесні речі» та «майнові права», адже концепція майнових прав як об'єктів походить саме від категорії «безтілесних речей», що й має стати предметом подальших наукових пошуків у вивченні даної проблеми

Тема 2. Поняття, сутність та значення захисту майнових прав учасників цивільного обороту.

Практичне заняття

I. Теоретичні питання 1. Поняття захисту та права на захист.

2. Способи, форми та порядок захисту майнових прав.

3. Поняття, сутність та значення правового захисту майнових прав учасників цивільного обороту.

II. Вирішити задачі.

Задача 1.

У зв'язку з ювілеєм Іванова у нього в будинку зібралися гості. Через деякий час між Синичкіним і Синіговим, які знаходилися тут, виникла сварка, яка потім переросла в бійку. Синігов вирвався з рук Синичкіна і став тікати додому, а Іванов погнався за ним. Побачивши, що Іванов наздоганяє і загрожує йому розправою, Синігов підняв із землі камінь і кинув в переслідувача. Від отриманого удару каменем у голову Іванову були заподіяні середньої тяжкості тілесні ушкодження. У зв'язку з цим, Іванов пред'явив позов до Синігова про відшкодування шкоди, яка була заподіяна його здоров'ю.

Вкажіть, хто і які обставини повинен доводити.

Задача 2.

Одеська міська лікарня звернулася в суд із заявою про визнання Миколаєвої А. І. недієздатною по тим підставам, що вона страждає психічним захворюванням у формі травматичної епілепсії і по стану свого здоров'я не може здійснювати належного догляду за дитиною, яка народилася в неї 21 січня 2012 року. Одеський міський суд 11 грудня 2014 року визнав Миколаєву недієздатною.

Остання в скарзі на рішення суду вказує, що вона має усі необхідні умови для нормального виховання дитини, має квартиру, опіка над нею не встановлена і вона їй не потрібна. Доводи її підтверджують і сусіди по будинку.

Чи правильно рішення суду? Які докази повинні бути представлені і які обставини повинні бути підтверджені для винесення такого рішення?

Задача 3.

Пред'являючи позов до Ромашкіної про виселення з квартири у зв'язку з закінченням терміну договору, Земцова в обґрунтування своїх вимог до позовної заяви долучила довідку з домоуправління про те, що основною квартиронаймачкою є вона і характеристику зі свого місця роботи.

Крім цього, вона вказала в якості свідків сусідів, які можуть у суді дати показання про недостойну поведінку Ромашкіної в побуті.

Суддя погодився з позивачкою.

Визначте належність перерахованих доказів по даній справі?

Методичні рекомендації до вивчення теми

Вивчаючи дану тему, аспірантам слід звернути увагу на те, що забезпечення ефективного захисту прав та інтересів учасників суспільних відносин є одним із найголовніших завдань держави в контексті реального впровадження принципу верховенства права.

Цей принцип забезпечує панування права у суспільстві, втілення ідей соціальної справедливості, свободи, рівності у правотворчу і правозастосовчу діяльність держави.

Ефективність захисту прав та інтересів залежить від багатьох чинників, основним серед яких виступає обрання ефективного способу захисту.

В сучасних умовах ускладнення суспільних відносин, вчинення безлічі різноманітних правопорушень у різних сферах суспільного життя, нестабільності, розгалуженості, недосконалості положень чинного законодавства учасники спірних правовідносин і судові органи стикаються із проблемами під час обрання і застосування належних способів захисту порушених прав та інтересів.

Також аспірантам потрібно враховувати, що попри певні розбіжності у визначеннях поняття «спосіб захисту» в юридичній доктрині, квінтесенцією цього поняття є його розуміння як правового засобу, інструменту, застосування якого забезпечує мету захисту – відновлення прав, припинення правопорушення, ліквідація негативних наслідків тощо.

Аспірантам слід звернути увагу на відмінність заходів захисту і заходів відповідальності. Спорідненість заходів захисту і заходів відповідальності полягає в тому, що вони обидва опосередковують забезпечену державним примусом реакцію потерпілої особи або уповноваженого юрисдикційного органу на перешкоди, які створюються в нормальному здійсненні прав і законних інтересів. Розмежування заходів захисту і заходів відповідальності проводиться в юридичній літературі за різними критеріями.

Узагальнюючи, аспірантам варто звернути увагу на те, що при визначенні правил обрання способів захисту прав та інтересів доцільно передбачити, що захист порушених прав та інтересів особи, яка звернулася до суду, може здійснюватися судом також в інший спосіб, який не суперечить закону і забезпечує поновлення порушеного права, а у разі неможливості такого поновлення – гарантує особі можливість отримання відповідного відшкодування.

Водночас, для належної реалізації права на обрання способу захисту, не передбаченого законом і договором, у відповідних правових нормах доцільно закріпити загальні критерії ефективності способу захисту, зокрема: спосіб

захисту має відповідати правовій природі і змісту права або інтересу, що порушені, характеру дій, якими вони порушені, наслідкам, що спричинені цим порушенням, меті, яку бажає досягти позивач, та враховувати можливість примусової реалізації способу захисту.

Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми захисту майнових прав учасників цивільного обороту.

Тема 3. Проблеми захисту права власності учасників цивільного обороту.

Практичне заняття

I. Теоретичні питання

1. Поняття та принципи захисту права власності. 2. Речово-правові способи захисту права власності. 3. Захист права власності у договірних зобов'язаннях.

4. Способи захисту права власності у недоговірних зобов'язаннях.

II. Підготувати проект позовної заяви про захист майнових прав до суду першої інстанції.

Методичні рекомендації до вивчення теми

При вивченні аспірантами теми, слід звернути увагу на те, що захист порушенням громадянських прав як міра можливої поведінки уповноваженої особи, яка включає ряд можливостей, які забезпечують реалізацію суб'єктивного права на різних її етапах і в різних ситуаціях.

Учасники цивільних правовідносин мають рівне право на захист і вільні у виборі конкретної можливості захисту.

Зокрема, в цьому виявляється рівність учасників і диспозитивність норм цивільного права. (Учасники цивільних правовідносин можуть захищати свої порушені права безпосередньо в момент їх порушення за допомогою самозахисту або шляхом застосування передбачених законом заходів оперативного впливу за власною ініціативою. Крім того, варто звернути увагу на те, що закон передбачає судовий захист цивільних

прав як основний спосіб захисту порушених прав, коли суперечка між сторонами дозволяє орган, не пов'язаний в адміністративному відношенні з жодною зі сторін.

При цьому потерпілий, звертаючись до компетентних державних або громадські органи з вимогою застосувати до правопорушника заходи державно-примусового характеру, може задіяти механізм цивільно-правової відповідальності.

Аспіранти повинні знати, що в загальному вигляді право на захист можна визначити як надану уповноваженій особі можливість застосування заходів правоохоронного характеру для відновлення порушеного чи оскарженого права.

Слід звернути увагу на те, що право на захист за своїм матеріально-правовим змістом включає в себе:

- 1) можливість уповноваженої особи використовувати дозволені законом засоби власного примусового впливу на правопорушника, захищати належне йому право власними діями фактичного порядку (самозахист цивільних прав);
- 2) можливість застосування безпосередньо самим уповноваженою особою юридичних заходів оперативного впливу на правопорушника, які в літературі іноді не зовсім точно називають оперативними санкціями;
- 3) можливість уповноваженої особи звернутися до компетентних державних або громадських органів з вимогою спонукання зобов'язаної особи до певної поведінки.

Тема 4. Проблеми захисту майнових прав суб'єктів права інтелектуальної власності як учасників цивільного обороту.

Практичне заняття

I. Теоретичні питання

1. Захист авторських прав суб'єктів права інтелектуальної власності.
2. Захист патентних прав суб'єктів права інтелектуальної власності.

3.Засоби індивідуалізації прав учасників цивільного обороту та проблеми їх захисту.

II. Підготуватись до тестування

Методичні рекомендації до вивчення теми:

При вивченні теми, аспірантам варто акцентувати увагу на тому, що необхідність забезпечення ефективного захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності обумовлена нерозривним зв'язком між станом захищеності цих прав та результативністю господарювання їхніх правовласників.

Рівень захисту прав інтелектуальної власності визнається одним із ключових факторів успіху в ринковому середовищі.

Сучасний стан захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності характеризується низкою системних вад, серед яких, зокрема, недоліки правового регулювання, які ускладнюють кваліфікацію неправомірних дій та дають підстави для зловживання правами у цій сфері, проблеми вибору належного і ефективного способу захисту, слабкість превентивного захисту тощо.

Також аспірантам, при вивченні теми, слід звернути увагу на те, що удосконалення захисту прав інтелектуальної власності має здійснюватися за різними напрямками. Одним із них є забезпечення належної спеціалізації правового регулювання цих відносин в частині визначення в спеціальних законах змістовного визначення порушень прав на різні об'єкти інтелектуальної власності, конкретизації видів таких порушень.

Наразі в чинних спеціальних законах застосовані різні підходи до визначення порушень, закони оперують різними поняттями і термінами для позначення порушень і їхніх ознак, містять суперечливі та неузгоджені формулювання порушень щодо різних об'єктів інтелектуальної власності, закладають здебільшого рамкові характеристики неправомірних дій.

Доцільність вироблення цілісного системного підходу до формалізації у правових нормах поняття, ознак, видів дій (бездіяльності) і їхнього розмежування, які мають визнаватися підставами для застосування відповідних способів захисту за порушення у сфері інтелектуальної власності (правопорушення, невизнання прав, оскарження прав, зловживання правами).

Це завдання має важливе значення з погляду ефективності захисту, враховуючи необхідність забезпечення, по-перше, інтересів правовласників у безперешкодному здійсненні належних їм прав і законних інтересів на об'єкти інтелектуальної власності; по-друге, ефективного попередження, викорінення дій, пов'язаних із порушенням прав і інтересів у сфері інтелектуальної власності; по-третє, виключення можливості безпідставного притягнення осіб до юридичної відповідальності, адже відомо, що основним її принципом є притягнення до відповідальності лише за дії, які визнані законом правопорушенням.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Майнові права в системі цивільного обороту.
2. Види майнових прав.
3. Система об'єктів цивільних прав учасників цивільного обороту.
4. Місце майнових прав в системі об'єктів цивільних прав учасників цивільного обороту.
5. Поняття захисту та права на захист.
6. Способи, форми та порядок захисту майнових прав.
7. Поняття, сутність та значення правового захисту майнових прав учасників цивільного обороту.
8. Поняття та принципи захисту права власності.
9. Речово-правові способи захисту права власності.
10. Захист права власності у договірних зобов'язаннях.
11. Способи захисту права власності у недоговірних зобов'язаннях.
12. Захист авторських прав суб'єктів права інтелектуальної власності.
13. Захист патентних прав суб'єктів права інтелектуальної власності.
14. Засоби індивідуалізації прав учасників цивільного обороту та проблеми їх захисту.
15. Права на майно учасників цивільного обороту.
16. Поняття та види майна учасників цивільного обороту.
17. Право власності як основа правового режиму майна учасників цивільного обороту.
18. Право на визнання *позначення* товару *географічним* зазначенням.
19. Види майнових прав на географічні позначення.
20. Гарантії захисту прав на географічні позначення учасників цивільного обороту.
21. Способи захисту майнових прав на географічні позначення.
22. Права на комерційне найменування учасників цивільного обороту.
23. Види майнових прав на комерційне найменування.
24. Гарантії захисту прав на комерційні найменування учасників цивільного

обороту.

25. Способи захисту майнових прав на комерційне найменування.

26. Гарантії захисту інформаційних прав.

27. Цивільно-правові способи захисту інформаційних прав.

28. Особливості захисту майнових інформаційних прав у різних сферах інформаційної діяльності.

29. Відповідальність за порушення законодавства у сфері інформаційних відносин.

30. Проблеми інформаційної безпеки і перспективи захисту інформаційних прав та інформаційних відносин у сучасному інформаційному суспільстві.

31. Поняття речових прав на чуже майно.

32. Види речових прав на чуже майно.

33. Речово-правові способи захисту речових прав на чуже майно.

34. Зобов'язальні способи захисту речових прав на чуже майно.

Рекомендована література:

Нормативний матеріал:

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 09.09.1886 р. (Паризький акт від 24.07.1971 р.). Зібрання чинних міжнародних договорів України. 2006. № 5 (Кн. 2). Ст. 1247.
2. Брюссельська конвенція про розповсюдження несучих програми сигналів, що передаються через супутники, від 21.05.1974 р.
URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_250
3. Гаазька угода про міжнародну реєстрацію промислових зразків (Женевський акт від 02.07.1999 р.). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_601
4. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20.12.1996 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_770
5. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності, підписана у Стокгольмі 14.07.1967 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_169.
6. Конституція України: Основний Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 30.
7. Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя: схвалені Наук.-експ. радою з питань нотаріату при М-ві юстиції України 29.01.2009 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001323-09>.
8. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883 р. Зібрання чинних міжнародних договорів України. 1990. № 1.
9. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII (в редакції закону від 11.07.2001 р. № 2627-III). *Відомості*

- Верховної Ради України. 2001. № 43.
10. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав: постанова пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. *Вісник Верховного Суду України*. 2010. № 6. С. 4–8.
 11. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ М-ва юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5. *Офіційний вісник України*. 2012. № 17.
 12. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 37.
 13. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7.
 14. Про правову охорону географічних зазначень: Закон України від 01.01.2020 р. № 123-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 32.
 15. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7.
 16. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 15.12.1993 р. № 3116-XII (в редакції закону від 17.01.2002 р. № 2986-III). *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 37.
 17. Ст. 163. 210. Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів: Закон України від 05.11.1997 р. № 621/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 8.
 18. Про схвалення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.06.2016 р. № 402-р. *Офіційний вісник України*. 2016. № 44.
 19. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України від 15.05.2018

- р. *Голос України*. 2018. № 133.
20. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 р. № 3759-XII (в редакції закону від 12.01.2006 р. № 3317-IV). *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 18.
21. Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків від 28.06.1989 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_583
22. Рекомендації щодо охорони та захисту прав інтелектуальної власності на об'єкти суміжних прав (виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) мовлення). URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=8c53ce3be605-454a-a134-2859c17167bb&tag=Rekomendatsii>
23. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994 р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 84.
24. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44.
25. Council Regulation (EC) № 40/94 of 20 December 1993 on the Community trade mark. Official Journal of the European Union. 1994. L 011. P. 1–36.
26. Council Regulation (EC) № 2100/94 of 27 July 1994 on Community plant variety rights. Official Journal of the European Union. 1994. L 227. P. 1–30.
27. Council Regulation (EC) № 6/2002 of 12 December 2001 on Community designs. Official Journal of the European Union. 2002. L 3. P. 1–24.
28. Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. Official Journal of the European Union. 2001. L 167. P. 10–19.
29. Directive 2009/24/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the legal protection of computer programs. Official Journal of the European Union. 2009. L 111. P. 16–22.
30. Directive 2014/26/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on collective management of copyright and related rights and

multiterritorial licensing of rights in musical works for online use in the internal market. Official Journal of the European Union. 2014. L 84. P. 72–98

31.Regulation (EU) № 1257/2012 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection. Official Journal of the European Union. L 361. P. 1–8.

Спеціальна література:

1. Баженов М. І. Цивільно-правовий захист авторських прав в Україні і країнах різних правових систем: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016. 20 с.
2. Безклубый И. А. Методологические аспекты интуитивного подхода к теории познания интеллектуальных прав. Альманах цивилистики: сб. статей. Вып. 5 / под ред. Р. А. Майданика. Киев: Алерта, 2012. С. 321–328.
3. Блажівська Н. Є. Електронний правочин у цивільному праві України: монографія / за наук. ред. Р. О. Стефанчука. Київ: Алерта, 2014. 240 с.
4. Булат Є. А. Проблеми удосконалення правової охорони результатів інтелектуальної діяльності в процесі інтеграції України в Європейський дослідницький простір: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2018. 33 с.
5. Вербицька А. О. Твір архітектури як об'єкт авторського права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2018. 20 с.
6. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 278 с.
7. Дюкареєва-Бержаніна К. Ю. Охорона прав інтелектуальної власності співавторів творів науки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Тернопіль, 2019. 20 с.
8. Жуков В. И. Коллизии в системе законодательства Украины по интеллектуальной собственности: следствие методологических ошибок. Методология исследования проблем цивилистики: сб. статей, посвящ. памяти проф. А. А. Пушкина / под ред. Ю. М. Жорнокуя и С. А.

- Слипченко. Харьков: Право, 2017. С. 40–73.
9. Інтелектуальне право України / за заг. ред. О. С. Яворської. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 608 с.
 10. Калаур І. Р. Договірні зобов'язання з передання майна в користування : проблеми теорії та практики: Монографія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2014. 480 с.
 11. Клименко О. Речові права на нерухоме майно за законодавством України. Право України. 2012. № 9. С. 71–76.
 12. Кодинець А. О. Цивільно-правове регулювання зобов'язальних інформаційних відносин: монографія. Київ: Алерта, 2016. 582 с.
 13. Колосова К. В. Деякі проблеми правового регулювання речових прав на землю в Україні. Актуальні проблеми цивільного і господарського права: матер. Всеукр. наук.- практ. конф., Київ, МАУП, 19 трав. 2006 р. К.: МАУП, 2010. С. 102–109.
 14. Кохановська О. В. Творчість, інтелектуальна творча діяльність, інтелектуальна власність, право інтелектуальної власності: співвідношення. Сучасні проблеми приватного права: зб. наук. праць, присв. 80-ій річниці з Дня народж. Я. М. Шевченко / відп. ред. Н. С. Кузнецова, Р. О. Стефанчук. Київ: ВГО «Асоціація цивілістів України» – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2012. С. 131–144.
 15. Кохановская Е. В. Роль основных принципов гражданского права в процессе развития законодательства Украины в сфере интеллектуальной собственности. Актуальные вопросы интеллектуальной собственности: сб. докл. XX Междунар. научно- практ. конф., Киев, 21-23 февраля 2013 г. Київ: ООО «Информационные системы», 2013. С. 115–117.
 16. Малейна М. Н. Понятие и виды нематериальных благ как объектов личных неимущественных прав. Государство и право. 2014. № 7. С. 40–47.
 17. Мічурін Є. О. Про природу абсолютних та відносних цивільних прав. Актуальні проблеми приватного права: зб. наук. праць до 85-річчя з дня

- народження і 55-річчя науково-педагогічної та громадської діяльності В. В. Луця. Тернопіль: Підручники і посібники, 2018. С. 65–72.
18. Михайлюк Г. О. Модернізація цивільно-правового регулювання комерційних позначень в Європейському Союзі та Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2018. 32 с.
19. Підпригора О. А. Речові права на чуже майно. Укр. комерц. право. 2011. № 5. С. 57– 65.
20. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. / Р. Є. Еннан та ін. Київ: Алерта, 2016. 492 с.
21. Право інтелектуальної власності: Акад. курс: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / за ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2004. 672 с.
22. Право інтелектуальної власності: підручник / О. І. Харитонова та ін.; за заг. ред. О. І. Харитонової. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 540 с.
23. Скловский К. И. Правомочие и полномочие в механизме возникновения гражданских прав. Хозяйство и право. 2004. № 11. С. 99–112.
24. Слипченко С. А. Гражданский оборот объектов авторского права: точка зрения, альтернативная общепринятой. Очерки права интеллектуальной собственности: сб. ст. / отв. ред. И. В. Спасибо-Фатеева. Харьков: Право, 2018. С. 155–169
25. Спасибо-Фатеева И. В. Понятие имущества и имущественных прав и их места среди объектов гражданских прав. Страницы Харьковской цивилистики: в 3 ч. / под общ. ред. И. В. Венедиктовой и С. Н. Бервено. Харків: ХНУ им. В. Н. Каразина, 2010. Ч. 3. С. 288–307.
26. Спасибо-Фатеева И. В. Права интеллектуальной собственности в аспекте доступа к ресурсам. Очерки права интеллектуальной собственности: сб. ст. / отв. ред. И. В. Спасибо- Фатеева. Харьков: Право, 2018. С. 170–190.
27. Стефанчук М. О., Давид Л. Л. Суб'єктивні цивільні права на промисловий зразок: проблеми здійснення та захисту: монографія. Кам'янецьПодільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2015. 184 с.

- 28.Томаров И. Е. К вопросу о природе и системе объектов гражданских правоотношений и объектов интеллектуального правоотношения. Альманах цивилистики: сб. статей. Вып. 2 / под ред. Р. А. Майданика. Київ: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. С. 78–95.
- 29.Труба В.І. Поділ майна подружжя після розірвання шлюбу. Наукова міжнародна конференція "Актуальні проблеми цивільного права та процесу: присвячена пам"яті Ю.С. Червоного". Одеса, 2010. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/23737>.
- 30.Труба В. И. Права родителей и детей на имущество. Міжнародна науково-практична конференція "Право та економіка: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку". Одеса, 30 травня 2008 р. / ОНУ імені І.І. Мечникова. Одеса: Астропринт, 2008. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/23735>. (дата звернення: 20.08.2021).
- 31.Труба В.І. До питання щодо поділу спільного майна подружжя. Актуальні проблеми цивільного, сімейного та міжнародного приватного права (Матвєєвські цивілістичні читання) / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам"яті проф. Г.К. Матвєєва та Ю.Г. Матвєєва. Київ, 2013. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/17949>. (дата звернення: 20.08.2021).
32. Харитонов О. І., Харитонов Є. О. Віртуальна власність та право інтелектуальної власності. Спогади про людину, Вченого, Цивіліста-епоху (до 85- річчя від Дня народження академіка Я. М. Шевченко) / за заг. ред. Р. О. Стефанчука. Київ: АртЕк, 2017. С. 335–345.
- 33.Харченко Г. Г. Речові права. монографія. Київ: Юрінком Інтер. 2015. 432с.
- 34.Харьковская цивилистическая школа: осуществление и защита права интеллектуальной собственности: монография / И. В. Спасибо-Фатеева и др.; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков: Право, 2018. 696 с.
- 35.Цивільне право України: У 2 т.: Підручник / Д. В. Боброва, О. В. Дзера, А. С. Довгерт та ін.; За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: Юрінком Інтер, 2005. Т. 1. 736 с.

36. Цивільне право України: У 2 т.: Підручник / Д. В. Боброва, О. В. Дзера, А. С. Довгерт та ін.; За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової. 2-ге вид., допов. і переробл. К.: Юрінком Інтер, 2005. Т 2. 640 с.
37. Цюра В. В. Речові права на чуже майно: Наук.-практ. посіб. К.: Вид-во КНТ, 2006. 136 с.
38. Шевченко Я. М. Вибрані праці (1964–2012 рр.) / вст. слово Н. С. Кузнєцова; відп. ред. Р. О. Стефанчук. Київ: ВГО «Асоціація цивілістів України»; Одеса: Центр досліджень права ім. Савіньї; Кам'янець-Подільський: Друкарня Рута, 2012. 404 с..
39. Шершеневич Г. Ф. Авторское право на литературныя произведения. Казань: Типогр. импер. ун-та, 1891. 313 с.
40. Шимон С. І. Оборотоздатність майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин. Підприємництво, господарство і право. 2013. № 2. С. 60–63.
41. Шишка Р. Б. Охорона прав суб'єктів інтелектуальної власності у цивільному праві України: автореф. дис. ... докт. юрид. наук. Харків, 2004. 37 с.
42. Шишка Р. Б. Охорона права інтелектуальної власності: авторсько-правовий аспект: монографія. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 368 с.
43. Яворська О. С. Правове регулювання відносин власності за цивільним законодавством України: Навчальний посібник. К.: Атіка, 2008. 256 с.
44. Якубівський І. Є. Зміст майнових прав інтелектуальної власності. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матер. ХХ звіт. наук.-практ. конф.; м. Львів, 6–7 лютого 2014 р. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. С. 238–240.
45. Яворська О. Майнові права як об'єкти цивільного обороту. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2011. Вип. 53. С. 225–231.
46. Яворская А. С. Интеллектуальное право в системе права Украины. Очерки права интеллектуальной собственности: сб. ст. / отв. ред. И. В.

СпасибоФатеева. Харьков: Право, 2018. С. 463–486.

47. Якубівський І. Є. Про юридичну природу майнових прав інтелектуальної власності. Проблеми цивільного права та процесу: тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна; м. Харків, 25 травня 2018 р. Харків: ХНУВС, 2018. С. 230- 233.
48. Якубівський І. Є. Територіальні межі майнових прав інтелектуальної власності. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2015. Вип. 61. С. 348-357.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

<http://www.president.gov.ua>. – офіційний веб-сайт Президента України.

<http://www.portal.rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

<http://www.kmu.gov.ua> – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.

<http://www.mvs.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.

<http://www.court.gov.ua/vscourt> – офіційний веб портал судової влади в Україні

<http://www.scourt.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховного Суду України.

<http://www.sc.gov.ua> – офіційний веб-сайт Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільний і кримінальних справ.

<http://www.sbu.gov.ua> – офіційний веб-сайт СБУ.

<http://www.gp.gov.ua> – офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.

<http://www.minjust.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.

<http://www.reyestr.court.gov.ua> – єдиний реєстр судових рішень в Україні.

<http://www.police.ua> – Форум працівників МВС України.

<http://www.vkka.gov.ua> – офіційний сайт Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури.

<http://www.nbuv.gov.ua> – Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.

<http://www.catalogue.nplu.org> – Національна парламентська бібліотека України.

<http://www.pravoznaves.com.ua> – Електронна бібліотека юридичної літератури

“Правознавець”.

<http://www.icpo.centrmia.gov.ua> – сайт Національного центрального бюро Інтерполу в Україні.